

ABUZURI SĂVÂRȘITE DE SOLDAȚII SOVIETICI PE TERITORIUL JUDEȚULUI NĂSĂUD ÎN ANUL 1946

DOREL VIDICAN

Ocuparea și apoi includerea de lungă durată a României în spațiul aflat sub ocupația Armatei Roșii s-a făcut la început prin subterfugiul clauzei din Convenția de Armistițiu, iar mai apoi, începând cu 10 februarie 1947, în baza articolului 21 din Tratatul de Pace semnat de România cu Puterile Aliate. Această ocupație a durat până în anul 1958 și ea poate fi împărțită în trei perioade¹:

— o primă perioadă care începe în lunile aprilie-mai, atunci când trupele româno-germane sunt nevoite să se retragă de pe Nistru, și se încheie cu semnarea Convenției de Armistițiu dintre România și Coaliția Națiunilor Unite, în noaptea de 12/13 septembrie 1944.

— a doua perioadă începe după Convenția de la Moscova și se încheie odată cu semnarea de către România a Tratatului de Pace de la Paris (10 februarie 1947).

— a treia perioadă durează din 10 februarie 1947 până în august 1958 când are loc retragerea Armatei Roșii din România.

Prin art. 3 al Convenției de Armistițiu și a anexei corespunzătoare acestui articol,

¹ Constantin Hlihor, *Ocuparea României de către Armata Roșie. Premise. Etape. Consecințe*, în *Revista Istorică*, V, nr. 9—10, 1994, p. 862. Vezi pe larg: Donald R. Falls, *Soviet decision making and the Withdrawal of Soviet Troops from Romania*, în *East European Quarterly*, XXVIII, nr. 4, 1993, p. 498—502; Sergiu Verona, *Military Occupation and Diplomacy. Soviet Troops in Romania, 1944—1958*, Duke University Press, Durham and London, 1992.

în care se specifică că prin cooperarea dintre Guvernul Român și Înaltul Comandament Român, pe de o parte, și forțele aliate, pe de altă parte, se înțelege: „...punerea la dispozițiunea Înaltului Comandament Aliat (sovietic), pentru deplina folosință cum va socoti de cuviință, pe durata armistițiului, a tuturor construcțiilor și instalațiilor românești, militare, aeriene și navale, porturi, cheiuri, cazărmi, magazine, câmpuri de aviație, mijloace de comunicație, stațiuni meteorologice, care ar putea fi cerute pentru nevoi militare, în completă bună stare și cu personal necesar pentru întreținerea lor”², în România era inaugurată cea de-a doua perioadă de ocupație amintită mai sus, ea fiind practic pusă cu toate mijloacele de care dispunea la discreția rușilor.

Așadar, prezența trupelor sovietice era motivată din rațiuni pur militare, iar cea care trebuia să vegheze la îndeplinirea condițiilor prevăzute în Convenția de Armistițiu era Comisia Aliată de Control (art. 18)³. Această comisie urma să funcționeze până la încheierea păcii, fiind o comisie tripartită (rusă, engleză, americană) dar aplicarea în practică a termenilor armistițiului se făcea sub controlul Înaltului Comandament Aliat (sovietic). Președintele acestei comisii era conducătorul Frontului II Ucrainean mareșalul

² *Monitorul Oficial*, nr. 219 din 22 septembrie 1944, p. 6374.

³ *Ibidem*.

Malinovski, ea fiind condusă de fapt de către vicepreședintele ei, generalul Vinogradov. Ca elemente de control pentru ocupația sovietică din teritoriu, comisia și-a trimis câte o subcomisie în diferite orașe, care era formată dintr-un ofițer ajutat de 5—7 persoane ⁴.

Din partea statului român, ca organism care trebuie să vegheze la îndeplinirea condițiilor Convenției, a fost creată, prin Decretul-Lege nr. 527 din 24 octombrie 1944, Comisiunea pentru Aplicarea Armistițiului între România și Națiunile Unite ⁵. Prin Decretul cu nr. 2067 din 31 octombrie 1944 ca președinte al acestei comisii a fost numit Ion Christu, ministru plenipotențiar, iar ca membri : Savel Rădulescu, C. Vișoianu, Radu Cruțescu, gen. Septimiu Pretorian și Cezar Popescu ⁶. După demisia de la conducerea Comisiei a lui Ion Christu, iar apoi a lui Savel Rădulescu, la conducerea ei a venit Mihai Ghelmegeanu ⁷.

Prin Legea nr. 396 din 21 mai 1945 are loc o primă reorganizare a Comisiei ⁸, iar prin Legea nr. 636 din 8 august se înființează și un Comisariat General al Executării Armistițiului ⁹.

Prin Decretul-Lege nr. 5 din 22 ianuarie 1946, Comisia Română de Armistițiu și Comisariatul General al Executării Armistițiului și-au încheiat activitatea, fiind creată Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control ¹⁰. Comisar general al acestei comisii, cu rang de ministru-subsecretar de stat, a fost numit la 23 ianuarie 1946 dr. Simion Oeriu ¹¹.

Dacă până la încheierea războiului prezența trupelor rusești a fost motivată din rațiuni militare, după această dată prezența lor nu se putea baza pe nici un act internațional pe care România să-l fi semnat. Cu toate acestea ele vor ră-

mâne în continuare pe teritoriu României, numărul lor fiind la 1 martie 1946 de 615 000 de soldați ¹².

Ocazia pentru România de a ridica problema staționării trupelor rusești (recte ocupației sovietice), s-a ivit cu ocazia discutării Proiectului la Tratatul de Pace de la Paris, și anume a art. 21. Deoarece delegația guvernamentală română condusă de Gheorghe Tătărăscu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri și ministru de externe, nu a primit mandat să ridice probleme care priveau relațiile româno-sovietice, ci doar să susțină reintegrarea nord-vestului Transilvaniei, acordarea statutului de cobeligeranță, ameliorarea clauzelor economice, militare și politice, articolul 21 din Tratatul de Pace de la Paris a fost impus în defavoarea României ¹³.

Articolul prevedea evacuarea, după intrarea în vigoare a tratatului, a tuturor forțelor aliate din România în decurs de 90 de zile, revervându-se URSS dreptul de a-și menține pe teritoriul românesc trupe destinate asigurării securității căilor de comunicații cu zona de ocupație sovietică din Austria, fără a se specifica nici numărul lor și nici căile de comunicație care trebuiau puse la dispoziția lor. În impunerea acestei clauze României, delegația sovietică s-a bucurat de sprijinul nemijlocit al Angliei, care credea că făcând concesii Rusiei în sud-estul Europei, sub pretextul asigurării liniilor de comunicații, putea să-și mențină în continuare poziția de „prim solist” în zonele de interes major pentru ea, această concesie constituind în opinia lui Sergiu Verona „o nouă înțelegere sovieto-britanică... similară acordului cu privire la sferele de influență” ¹⁴.

Pericolul care decurgea din conținutul articolului 21 pentru România, a fost sesizat de oamenii politici români aflați în țară sau în străinătate. Astfel liderul politic Iuliu Maniu într-o declarație făcută la 8 august 1946 cu privire la proiectul Tratatului de Pace cu România arăta :

¹² Sergiu Verona, *op. cit.*, p. 49.

¹³ Valeriu Florin Dobrinescu, *România și organizarea postbelică a lumii. 1945—1947*, București, 1988, p. 140.

¹⁴ Sergiu Verona, *op. cit.*, p. 14.

⁴ A.N.B., Fond Legiunea de Jandarmi Năsăud, dos. 59, f. 21; *Monitorul Oficial*, nr. 241 din 18 octombrie 1944, p. 6707.

⁵ *Monitorul Oficial*, nr. 247 din 25 octombrie 1944, p. 6855.

⁶ *Idem*, nr. 255 din 3 noiembrie 1944, p. 7070.

⁷ *Idem*, nr. 85 din 12 aprilie 1945, p. 6855.

⁸ *Idem*, nr. 112 din 21 mai 1945, p. 4173.

⁹ *Idem*, nr. 178 din 8 august 1945, p. 6887—6892.

¹⁰ *Idem*, nr. 21 din 23 ianuarie 1946, p. 480—483.

¹¹ *Idem*, nr. 21 din 25 ianuarie 1946, p. 519.

„O stipulațiune care nu stabilește nici numărul soldaților, nici localitățile destinate pentru cazarea lor, nici linia accesibilă pentru comunicații, este un izvor de continui discuțiuni și neînțelegeri, care nu vor servi ideea păcii“¹⁵.

La rândul său, Grigore Gafencu, conducătorul grupului de diplomați neacreditați pentru Conferința de Pace, a subliniat faptul că menținerea trupelor sovietice în România, sub pretextul asigurării căilor de comunicație cu Austria, era doar un paravan pentru o ocupație mascată a țării, România „...trebuind să procedeze în prezența trupelor străine la alegeri care îi vor determina nu numai organizarea internă și alegerea unui guvern cu adevărat reprezentativ, ci și calea pe care o va adopta pe plan internațional“¹⁶. În acest sens Grigore Gafencu a înaintat participanților la Conferința de Pace un memoriu care cuprindea observații la proiectul Tratatului cu România, în care un capitol era destinat analizării articolului 21, argumentând lipsa oricărui temei economic pentru menținerea căilor de comunicații cu Austria prin România, deoarece căile de comunicații cele mai scurte dintre URSS și Austria treceau la nord de România¹⁷: a) ruta Lwow — Cracovia — Viena, având o lungime de 395 de mile de la frontiera sovietică până la Viena, care avea patru linii cu o capacitate de 60 de perechi de trenuri pe zi; b) linia Stryj — Muncacevo — Budapesta — Viena, având o lungime de 430 de mile, care avea linie dublă pe marea majoritate a traseului și o capacitate de 14 perechi de trenuri pe zi. Căile de comunicații invocate de ruși pe teritoriul României se situau abia pe locul al treilea: a) linia Ungheni — Pașcani — Adjud — Oradea — Budapesta — Viena, cu o lungime de 485 de mile și o singură linie pe cea mai mare parte a traseului ei din România, având o capacitate de șapte trenuri pe zi; b) cea mai mare capacitate de trenuri care puteau fi ru-

late pe căile ferate române era de 16 perechi de trenuri pe zi, pe linia Ungheni — Pașcani — Ploiești — Teiuș — Arad — Budapesta — Viena, cu o lungime de 910 mile, în cea mai mare parte cu o singură linie.

Prin impunerea art. 21 și a clauzei referitoare la sovietici în Tratatul de Pace, România va intra sub cizma ocupantului sovietic până în august 1958, când URSS hotărăște să părăsească România, decizie a cărei explicație finală este așteptată de la arhivele sovietice și române.

După acest scurt excurs în istoricul ocupării teritoriului României de către trupele rusești, vom încerca să vedem care au fost consecințele prezenței acestor trupe pe teritoriul țării, cu referire directă la zona Năsăudului, pagubele provocate de ele fiind incomensurabile, cifra exactă a lor putând fi stabilită după valorificarea de către istorici a fondurilor arhivistice care se referă la această problemă.

În cadrul procesului de devastare la care a fost supus teritoriul și locuitorii României distingem câteva direcții principale: jafuri în grup sau individuale făcute de soldați sovietici asupra bunurilor statului și ale cetățenilor; luarea și folosirea ca pradă de război a rezervelor României; confiscarea de proprietăți sub pretextul apartenenței lor statelor din cadrul Axei; deturnarea destinației materialelor rechiziționate pentru mersul frontului spre consumul intern rusesc; deportarea de cetățeni români de etnie germană și a celor care se refugiaseră din Bucovina și Basarabia; impunerea de acorduri comerciale total nefavorabile pentru statul român¹⁸.

În această multitudine de direcții, ceea ce ne propunem este reliefarea unor forme mai puțin importante și nepermanente, de spoliere, de jafuri și crime ale indivizilor asupra indivizilor, făcute de soldații sovietici în zona Năsăudului în anul 1946, și nu ceea ce statul sovietic și-a însușit în mod organizat din România.

¹⁵ Ioan Scurtu (coordonator), *România — viața politică în documente. 1946*, București, 1996, p. 312.

¹⁶ *Ibidem*, p. 379.

¹⁷ *Ibidem*, p. 391.

¹⁸ Reuben H. Markham, *România sub jugul sovietic*, Fundația Academia Civică, 1996, p. 371.

Județul Năsăud a fost eliberat la începutul lunii octombrie de către unități ale Armatelor 40 și 7 gardă sovietice și Regimentul 3 vânători de munte românesc¹⁹. Întreaga activitate din județ era controlată de Comandamentul militar sovietic care a trecut la desemnarea funcționarilor la toate nivelurile, numind totodată pe lângă fiecare pretură, notariat și primărie, câte un reprezentant al armatei sovietice, cu sarcina de a îndruma și supraveghea rechizițiile pentru front, în conformitate cu Convenția de Armistițiu. Această situație a durat aproximativ șase luni, până la 13 martie 1945 când nordul Transilvaniei a fost reîncorporat la România²⁰. Până la această dată și câteva luni după, ordinea și siguranța publică au fost asigurate de Legiunea de Jandarmi Civili, Serviciul Siguranței Publice și Poliția orașului Bistrița²¹. Această legiune de jandarmi civili care avea 57 de formațiuni teritoriale și un efectiv de 284 de oameni²² a fost o creație a administrației sovietice, care a ajutat la constituirea și la înarmarea ei, personalul fiind recrutat din rezerviști²³.

După război, județul Năsăud s-a aflat în imediată apropiere a zonei de ocupație controlată de trupele sovietice, care includea orașele Oradea — Arad — Alba-Iulia — Dej, ele controlând în întregime aceste localități, având ramificații și în localități din afara acestei zone, cum a fost cazul Năsăudului²⁴.

Jafurile și abuzurile ostașilor sovietici, oculte până nu demult de istoriografia de specialitate, au contribuit incontestabil la agravarea situației postbelice, la instaurarea unui climat de crimă și teroare care a îngrozit populația civilă. Ca inten-

sitate aceste jafuri făcute de către indivizi din armata sovietică au atins apogeul în perioada septembrie 1944 — februarie 1945, fără însă să înceteze total după această dată, înregistrându-se incidente până în 1947 și chiar și după²⁵.

Modul de comportament al ostașilor sovietici a fost surprins deosebit de plastic de ziaristul american Reuben H. Markham în lucrarea, *România sub jugul sovietic*, în care arată: „...Au făcut în România (ostași sovietici n.a.) o demonstrație a ceea ce Lenin a numit „etica comunistă“ și a ceea ce Stalin proslăvea ca fiind „noul om sovietic“. Luni întregi ei umblau din oraș în oraș, jefuind orice casă. Au furat enorme cantități de alimente și nici o pivniță nu a scăpat întreagă în calea lor. Se avântau vitejește în beciurile caselor de la țară, iar acolo se puneau pe băut până cădeau lați. Spărgeau butoaiele cu vin rămase, inundând subsolurile, și se dădeau la orgii bahice, lăsând casele ca după potop. Puneau mâna pe orice automobil particular ce le ieșea în cale. Mulți cai, multe căruțe, perechi de boi, trăsurile erau luate în stăpânire chiar în drum, iar țăranul sau gospodarul ce le conducea era dat jos; dacă protesta, era împușcat pe loc“²⁶.

Acest tip de jafuri au fost inventariate de către Legiunea de Jandarmi Năsăud, începând cu anul 1946, întocmind pentru fiecare delict sau infracțiune comisă de trupele sovietice dosare de cercetare pe care le înaintau Inspectoratului de Jandarmi Cluj, de unde erau trimise la Inspectoratul General al Jandarmeriei, iar de aici la Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului care le înainta Comisiei Aliate de Control din România²⁷. Această cale a fost valabilă până în 25 mai 1946, urmând ca după această dată ele să fie înaintate de organele administrative din teritoriu, prin Prefectura de județ la Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control²⁸. Acest me-

¹⁹ * * *, *România în războiul antihitlerist* (23 august 1944 — 9 mai 1945), București, 1966, p. 255.

²⁰ Ioan Mureșan, *Situația social-politică și economică din județul Năsăud în timpul administrației militare sovietice* (13 oct. 1944 — 12 aprilie 1945), în RB, VII, p. 263—268.

²¹ Ștefan I. Pop, *O pagină de istorie*, Bistrița, 1947, p. 61—62.

²² *Ibidem*, p. 62—65.

²³ Vezi pe larg: Dumitru Sandru, *Jandarmeria românească din Transilvania de Nord în anii 1944—1945*, în AIIC, XXXIII, 1994, p. 171—183.

²⁴ C. Hlihor, *op. cit.*, p. 865.

²⁵ Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944—1947)*, Fundația Academică Civică, 1996, p. 69—72.

²⁶ R. H. Markham, *op. cit.*, p. 374.

²⁷ A.N.B., *Fond cit.*, dos. 59, f. 20.

²⁸ *Ibidem*, dos. 166, f. 362.

canism era necesar, deoarece organele administrative românești nu puteau să acționeze. În conformitate cu legile interne și internaționale cu privire la delictele comise de cetățenii străini pe teritoriul țării, soldații ruși erau considerați ca aparținând unor unități militare aflate în misiune în România, trebuind să fie judecați de organele militare sovietice²⁹.

Prin adresa 2206/1944 a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului se arată ce trebuia să cuprindă un raport în cazul ridicării de bunuri sau abuzuri atribuite militarilor sovietici : numele și adresa celui care a suferit ridicarea de bunuri sau abuzul ce se semnalează ; data și locul unde s-a întâmplat fapta ; modul cum au fost ridicate bunurile ; indicii asupra militarilor cărora li se atribuie asemenea fapt ; denumirea, cantitatea și valoarea bunurilor ridicate respectiv în ce a constat abuzul³⁰.

Cea mai expusă abuzurilor soldaților sovietici a fost populația de pe Valea Someșului Mare, unde se găseau cantonate detașamente de soldați care erau folosiți la exploatarea forestieră. Într-o notă informativă cu nr. 14692 din 6 martie 1946 a Legiunii de Jandarmi Năsăud către Inspectoratul de Jandarmi Cluj se arată că : „ofițerii și trupa unității sovietice nr. 22064, cantonată în cazarmile din comuna Lunca, de la 15 ianuarie până în prezent (6 martie 1945, n.a.), au comis o serie întreagă de fapte abuzive și acte de teroare, provocând o vie agitație în rândurile populației din localitate și împrejurimi”³¹. Aceste acte au constat în : furturi, bătăi asupra oamenilor pentru a primi alimente și alcool, violări de domiciliu, distrugeri de bunuri materiale, amenințări cu moartea, împușcări de oameni și animale, toate făcându-se într-o avansată stare de ebrietate³². (anexa 1, 2).

Având în vedere starea agitată a populației din comuna Lunca și împrejurimi, provocată de acești soldați, comandantul Legiunii de Jandarmi Năsăud, cpt. Nicolae Dumitrescu, a dispus cu ordinul nr.

1230 din 6 martie 1946 ca plutonierul Ungureanu și un sergent major de la postul Ilva-Mare să presteze în permanență serviciul în localitatea Lunca³³. El avea misiunea de a organiza tineretul și locuitorii din comună pe echipe de noaptea, care urmau să patruleze diferite uliți ale comunei Lunca, în timpul zilei urmând ca plutonierul mai sus amintit, împreună cu sergentul însoțitor să patruleze din trei în trei ore, trebuind să primească diferite reclamații ce populația le-ar fi adresat. Toate acestea erau făcute cu scopul de a asigura populația că jandarmaria era prezentă la datorie și veghea la ordinea publică³⁴.

Jafurile și teroarea nu s-au manifestat doar la nivelul localității Lunca ci și în alte sate : în ziua de 2 august 1946 doi ostași sovietici au ridicat de la domiciliul lor pe Adrian Dan din Ilva-Mare și pe Crăciun Valeriu și Pavelea Iosif din Feldru cărora le-au pretins diferite sume de bani pentru ai lăsa în pace³⁵ ; în noaptea de 15/16 ianuarie 1946 ostași sovietici au jefuit în comuna Ilva-Mică mai mulți locuitori : Spaimoc Sevastian, Lionte Pavel, Guzu Anchidim, David Grigore, Manastire Ironim, Candale Ioan și Coșbuc Radu, cărora le-au luat bunuri și diferite sume de bani³⁶ ; în comuna Rodna ostașii sovietici au ridicat fără nici un drept 32 m³ de scândură din depozitul aflat în proprietatea comerciantului Polac Mihai în ziua de 17 ianuarie 1946³⁷ iar un soldat sovietic în stare de ebrietate a vrut să intre călare în oficiul telefonic pentru a vorbi cu Stalin³⁸.

Pentru unele localități se impune observația că au acționat și bande formate din delicvenți români și ostași sovietici, așa cum este cazul localității Bistrița-Bărgăului, unde membrii unei asemenea bande, în noaptea de 24/25 decembrie 1945, au jefuit mai mulți locuitori și au împușcat mortal o fată, Tomos Maria, cu un pistol³⁹. În unele cazuri organele de jan-

²⁹ *Ibidem*, f. 119.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, f. 33.

³² *Ibidem*, f. 61.

³³ *Ibidem*, f. 22.

³⁴ *Ibidem*, f. 17.

³⁵ *Ibidem*, f. 40.

²⁹ *Ibidem*, dos. 59, f. 21.

³⁰ *Ibidem*, f. 20.

³¹ *Ibidem*, dos. 166, f. 113.

³² *Ibidem*, f. 113—114.

darmi care aveau misiunea de a apăra viața și bunurile cetățenilor, fie erau împiedicate să-și exercite atribuțiile, fie erau ele însele obiect al violenței din partea soldaților sovietici. Un asemenea caz a avut loc în ziua de 10 martie 1946, în aceeași comună Lunca, când ostașii sovietici au atacat și lovit atât pe jandarmii postului special Lunca, cât și pe oamenii care formau garda cetățenească ⁴⁰. (anexa 3).

De multe ori ostașii sovietici se răfuiau chiar și cu animalele așa cum s-a întâmplat în noaptea de 11/12 iunie 1946 în Ilva-Mare, când un ostaș sovietic a împușcat doi cai pentru motivul că aceștia au îndrăznit să-i apară în față ⁴¹, iar altul a călcat cu mașina o vacă, pur și simplu pentru a se distra ⁴²; alții și-au făcut din jafuri o ocupație de bază, așa cum este cazul unui maior rus care împreună cu doi soldați, umblau pe cursa Sângeorz-Băi — Bistrița, unde se ocupau cu sustragerea de bunuri care aparțineau călătorilor ⁴³.

Un domeniu predilect de manifestare a jafurilor și abuzurilor ostașilor sovietici a fost cel forestier, de unde în perioada 15 ianuarie — 30 iunie 1946, rușii au ridicat fără nici un act material lemnos aparținând Societății „Regna” după cum urmează: lemn de esență rășinoasă 1 719 m³, lemn de foc 1 496 metri steri de pe rampele de încărcare, 3 500 metri steri din pădure ⁴⁴. S-au executat transporturi

pe CFR fără aprobarea prealabilă și forțată de către ruși a unui număr de 707 platforme și 765 vagoane pentru bușteni. Valoarea transportată făcea 97.626.800 de lei ⁴⁵.

La data de 1 iulie 1946 s-au încărcat 5 vagoane de lemne de foc cu destinația București, urmate de alte 6 vagoane cu destinația Galați și de alte 5 cu destinația Brăila ⁴⁶. La 10 iulie au fost rechiziționate alte 10 vagoane de lemne cu destinația Mamaia ⁴⁷, iar la 3 august 22 de vagoane cu destinația Băile Herculane și Constanța ⁴⁸.

Încercarea reprezentantului Societății „Regna”, pe lângă comandantul detașamentului sovietic de a i se recunoaște aceste ridicări de material lemnos, a rămas fără nici un rezultat, comandantul refuzând să semneze pe motiv că va pleca la Dej și Bistrița pentru aranjare ⁴⁹.

Victimă a ostașilor sovietici a căzut și magazia de ciment din stația CFR Ilva-Mică, care a fost devastată în noaptea de 26/27 august 1946 ⁵⁰, toate aceste jafuri și abuzuri individuale ducând alături de cele efectuate pe scară largă, în mod oficial de către Armata Roșie, la dezorganizarea agriculturii și transporturilor, la împingerea economiei românești pe marginea prăpastiei.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 378.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 377.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 409.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 325.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 378.

⁵⁰ *Ibidem*.

Anexa 1

1946, martie 6, Bistrița. Raport întocmit de comandantul Legiunii de Jandarmi Năsăud cu privire la abuzurile comise de

soldații sovietici și starea de spirit a populației.

INSPECTORATUL
DE JANDARMI
CLUJ

LEGIUNEA
DE JANDARMI
NĂSĂUD

din 6.III.1946

Ofițerii și trupa unității sovietice Nr. 22064, cantonată în cazărmile din comuna LUNCA, județul NĂSAUD, de la 15 ianuarie 1946 până în prezent, au comis o serie întreagă de fapte abuzive și acte de teroare, provocând o vie agitație în rândurile populației din localitate și împrejurimi.

1. Astfel, în ziua de 19.I.'946, doi ostași sovietici au luat de la femeia GALUȘCA LUCREȚIA o oaie, iar în ziua de 2 martie 1946 două găini.

2. Sub-Lt. SCEHLOVSKI împreună cu Sub-Lt. DUMITRENCO ALIXEI, sub amenințarea pistolului și în stare de completă ebrietate au somat locuitorul GĂLAN DĂNILĂ pentru a le oferi băutură. Aceiași ofițeri la același locuitor, după câteva zile, de data aceasta în stare de conștiință au repetat aceleași amenințări cu pistolul pentru același motiv.

Locuitorul, sub teroarea acestor ofițeri, și-a părăsit domiciliul lăsându-și casa în grija unei servitoare.

3. Tot Sub-Lt. SCEHLOVSKI împreună cu locuitorul PAVEL BOCA a determinat pe locuitor să-și părăsească în plină noapte domiciliul, fapt care a ușurat situația pentru răufăcători, care i-au furat din casă diverse obiecte în valoare de 5 000 000 de lei.

4. Tot Sub-Lt. SCEHLOVSKI și Sub-Lt. DUMITRENCO în ziua de 24.II.1946 au bătut până la sânge și cu pistolul în cap pe locuitorul CĂTUNA, provocându-i grave leziuni.

Cazul a fost reclamat de soția acestuia CĂTUNA LUCREȚIA Căpitanului Comandant al unității, care a luat măsura de asistență sanitară permanentă a vicimei.

5. Locuitoarei GRIGA REGHINA în ziua de 3.III.'946 i s-au luat din prăvălie de ostași sovietici din aceeași unitate diverse articole de consum în diferite cantități. Ce nu au putut lua au distrus în picioare provocând mari pagube locuitoarei.

6. Locuitorului GLIGA TRAIAN în ziua de 12.II.1946 i s-a pus de trei ori arma în piept de niște ostași sovietici pentru a li se oferi băutură.

7. Locuitorului RATZ TOMA în ziua de 24.II.1946 i s-a ridicat din curte cantitatea de 2 400 kg fân de prizonieri germani aflați în paza unității sovietice de mai sus.

8. Locuitoarei RUS ANA în ziua de 3 martie 1946 4 ostași sovietici au pătruns în casă în toiul nopții luând din pod 150 kg de ovăz, 50 de kg porumb, cerându-i femeii și bani și slănină etc.

9. În ziua de 3.III.'946 Sub-Lt. SCEHLOVSKI în cazul celebrării unei cununii la biserica din comuna LUNCA au provocat scandal trăgând și cu pistolul, răcind grav pe locuitorul DĂNILĂ GĂLAN care a fost internat în spitalul VATRADORNEI, precum și un cal al locuitorului GĂLAN DĂNILĂ (caz raportat de Leg. Inspectoratului Cluj cu Nr. 1524 din 4 martie anul 1946).

Populația trăiește sub o intensă teroare; parte și-au evacuat domiciliile iar majoritatea au luat măsuri de blindare a caselor cu încuietori și drugi de fier.

MĂSURI LUATE.

M-am deplasat personal în comuna LUNCA.

Împreună cu ajutorul Împuternicitului Comisiei Aliate de Control din județul NĂSAUD am stabilit faptele de mai sus.

Am ordonat încheierea dosarelor respective.

Pentru liniștirea și calmarea spiritului agitat al populației am ordonat ca al doilea ofițer de poliție judiciară și un Serg. Major de la postul Ilva-Mare să presteze în permanență serviciul în comuna LUNCA, pendințe de postul jd. Ilva-Mare și situat la 5 km de post.

Ajutorul Împuternicitului Comisiei Aliate de Control a ordonat sistarea vânzării de alcool indiferent de cantitate ori-cărui membru al armatei sovietice.

PROPUNERI.

1. A se aproba măsura luată cu cei doi jandarmi.

2. A se interveni pentru extinderea măsurii de interzicerea vânzării alcoolului ostaşilor sovietici (eventual şi pentru

populaţie) în toate regiunile unde sunt cantonate trupe sovietice.

3. A se interveni pentru a se lua măsuri severe contra Sub-Lt. SCEHLOVSKI şi Sub-Lt. DUMITRENCU iniţiatorii şi autorii aproape în majoritatea cazurilor a abuzurilor ce s-au comis.

Informaţie sigură.

Comandantul Legiunii Jandarmi Năsăud
Căpitan,
Nic. Dumitrescu

INSPECTORATUL G-RAL AL JANDARMERIEI

Raportat :

INSPECTORATULUI JANDARMI CLUJ

Anexa 2

1946, martie 10, Bistriţa. Raport despre împuşcarea locuitorului Dănilă Gălan din

Ilva-Mare de către soldaţii sovietici din detaşamentul cantonat în comuna Lunca.

REFERAT

10 martie 1946

1. OBIECTUL CERCETĂRIILOR.

În ziua de Duminică, 3 Martie 1946, soldaţii şi ofiţerii de la detaşamentul de lucru din satul Lunca, au bătut populaţia ce se afla la biserică, au împuşcat un cal al lui Traian Gălan din Ilva-Mare şi au împuşcat prin piept cu un foc de pistol pe locuitorul Dănilă Gălan din Ilva-Mare.

2. CINE A ORDONAT CERCETAREA.

Cercetarea s-a făcut în urma reclamaţiilor mai multor locuitori din Ilva-Mare, care au fost maltrataţi de ostaşi şi ofi-

terii sovietici în seara de 3 Martie 1946.

3. REZULTATUL CERCETĂRIILOR.

Din cercetările efectuate de noi rezultă că Duminică, 3 Martie 1946, pe când se aflau la cununie în biserica din satul Lunca doi tineri, au intrat în biserică circa 10 ostaşi şi ofiţeri sovietici care au început a face spirite şi râdeau de lucrurile sfinte din biserică. Luau luminile din mâinile naşilor şi se jucau cu ele, iar preotul când a vrut să înconjoare masa în faţa Sf. Altar împreună cu tinerii şi naşii, s-au băgat între ei şi trei ostaşi so-

vietici în stare de ebrietate pentru care fapt preotul a fost nevoit ca să se întrerupă din cursul normal al serviciului religios.

Alți ostași și ofițeri sovietici au mers la poarta bisericii unde așteptau nuntașii patru sănii cu cai, iar rușii au cerut ca să le dea lor săniile cu cai pentru ai duce la Domnișoare. Oamenii ce păzeau săniile le-au spus că ei sunt cu nuntașii și ei nu pot merge iar ei i-au luat la bătaie și după ce i-au bătut s-au îndepărtat și s-au luat la bătaie ei între ei. După ce s-au bătut circa 15 minute s-au reîntors iarăși la săniile ce erau la poarta bisericii și au început ai bate pe oameni cu pari și lețuri de prin garduri și care om cum ieșea din biserică era lovit în modul cel mai neomenesc cu pari încât fugiau care încotro erau cu ochii. În cele din urmă a tras un domn ofițer rus un foc de pistol în sus, apoi a tras unul în Traian Gălan

dar nu a nimerit pe el, ci în calul său care a căzut jos, iar al treilea foc l-a tras în Gălan Dănilă lovindu-l prin piept și ieșind glonte prin spate. Apoi au plecat

4. CONCLUZIUNI.

În ziua de 3 Martie 1946, ofițerii și soldații sovietici de la cazărmiile din Lunca au bătut populația și au împușcat pe Dănilă Gălan și un cal de a lui Traian Gălan din Ilva-Mare fără motiv.

5. PROPUNERI.

A se aduce la cunoștința forurilor superioare române și sovietice acest caz pentru a se lua măsuri de pedeapsă contra vinovaților.

Șeful Postului.
Plutonier Ungureanu.

Anexa 3.

1946, martie 22, Bistrița. Raport privind atacarea patrului Postului de jandarmi

Lunca de către soldați sovietici.

REFERAT

22 Martie 1946

1. OBIECTUL CERCETĂRILOR.

În ziua de 10 Martie 1946, patrula Postului Jand. Spec. Lunca pe când voia ca să aplaneze un scandal ivit între populația civilă a satului Lunca, au fost atacați de un grup de ostași sovietici, care au lovit populația și pe Serg. Maj. Negrescu Vasile de la Postul Jand. Spec. Lunca.

3. REZULTATUL CERCETĂRILOR.

Din cercetările efectuate de noi rezultă că în data de 10 martie 1946, patrula postului Jand. Spec. Lunca aflându-se în serviciu prin comună cu garda cetățenească au fost sesizați că ostași sovietici în stare de ebrietate provoacă scandal.

Jandarmii au anunțat pe căpitanul sovietic, comandantul unității, și au plecat pentru a menține ordinea. Ostașii sovietici fiind informați că se îndreaptă patrula de jandarmi cu garda comună spre ei au ieșit și au fugit iar unul din ei a alergat la cazarmă, a dat alarma și imediat au ieșit în întâmpinarea jandarmilor

2. CINE A ORDONAT CERCETAREA.

Legiunea de Jandarmi Năsăud cu ordinul telefonic Nr. /1946.

circa 20 (douăzeci) ostași sovietici, în cea mai mare parte înarmați cu arme, iar restul cu pari de prin garduri și au început a lovi populația ce le iese înainte cum și pe oamenii din garda cetățenească.

Au încercat să dezarmeze jandarmii însă nu au putut, deoarece jandarmii s-au opus a fi dezarmați, totuși patru ostași au prins pe Serg. Maj. Negrescu Vasile, în urma unei lovituri ce-i aplicaseră cu un par peste cap, iar restul au început al lovi cu pumnii peste cap, umplându-l de sânge, iar la cap i-au provocat o echimoză mare. În acel timp a sosit și Domnul Căpitan Sovietic ce fuse anunțat la timp și a înlăturat pericolul, apoi cercețând cazul D-lui a constatat că ostașii sovietici au fost vinovați și fără nici un motiv au sărit la bătaie la jandarmi și

a luat măsuri de pedepsire a ostașilor sovietici.

4. CONCLUZIUNI

În ziua de 10 martie 1946, ostașii sovietici de la unitatea 22064 cu sediul în satul Lunca, comuna Ilva-Mare, fără nici un motiv au atacat și lovit pe jandarmii Postului Spec. Lunca, cum și pe oamenii ce formau Garda cetățenească.

5. PROPUNERI

Propunem a se aduce la cunoștința forurilor superioare române și sovietice acest caz pentru a se lua măsuri contra ostașilor sovietici care săvârșesc numeroase abuzuri, lovesc populația, etc., din această localitate.

COMANDANTUL SECTORULUI
JAND. RODNA
Plot. Maj. Șef
Th. Dutica

ABUSES COMMITTED BY THE SOVIET SOLDIERS THROUGHOUT NASAUD DISTRICT IN THE YEAR 1946

Abstract

In the first part of the article, the author shows, on the basis of some edited sources, the stages of the occupying of Romania by the soviet troops distinguishing three stages: the first one is included between the months April-May 1944 and the signing of the Armistice Convention at Moscow; the second stage is included between the signing of the Armistice Convention and the signing of the Peace Treaty from Paris (the tenth of February, 1947); the third stage is included between the tenth of February 1947 and August 1958.

In the second part of the article, on the basis of some archives documents, the author

illustrates by concrete examples a series of savage acts committed by the soviet soldiers in Nasaud District. These acts are consisted of: robberies, beatings upon people in order to obtain food — stuff and alcohol, violatings of houses, destroying material goods, menaces with death, shots of people and animals, each of them being made in advanced intoxicated state.

The article has also three annexe which are consisted of extensive archives documents concerning the facts mentioned above.